

A *hát* funkciói a prozódiai megvalósulás függvényében

Dér Csilla Ilona¹, Markó Alexandra²

¹Károli Gáspár Református Egyetem, ²Eötvös Loránd Tudományegyetem

¹csillader@gmail.com, ²markoxa@gmail.com

Előadásunkban arra a kérdésre keressük a választ, hogy a diskurzusjelölők intonációja mutat-e eltérést az egység különböző funkciói mentén. Ennek vizsgálatához a magyar beszélt nyelvben az egyik leggyakoribb jelölőt, a *hát*-ot és néhány meghatározó funkciókörét választottuk ki. Mivel a diskurzusjelölőkre a multifunkcionalitás jellemző, a *hát*-ra pedig különösen, olyan használatait határoltuk el, amelyek számos szerepe közül a lehető jobban elkülöníthetők egymástól: a mondandó indítását (válaszjelölés), a késleltetést, a konklúziójelölést és az értékelést. A *hát* előfordulásai felében más diskurzusjelölőkkel társul, a biztosabb elemzés érdekében csak a társulás nélküli eseteket vontuk be a vizsgálatba, annál is inkább, mivel a funkciómeghatározás is ezek esetében pontosabb.

Feltevésünk szerint különbségeket fogunk tapasztalni a jelölő prozódiai megvalósulásában attól függően, hogy melyik (fő) funkcióról van szó. Vizsgálati anyagunk a Beszélt Nyelvi Adatbázis (BEA) spontánbeszéd-alkorpuszából származik. Az előfordulások vizsgálatában elemezzük a megnyilatkozásbeli helyzetet, azt, hogy a diskurzusjelölőt megelőzi és/vagy követi-e szünet, ha igen, ennek milyen az időtartama. Vizsgáljuk, hogy a *hát* f0-értéke hogyan viszonyul a tartalmazó közlés átlagos f0-jához, az f0 minimum- és maximumértékéhez. Elemezzük végül, hogy a diskurzusjelölő megjelenése hogyan viszonyul a közlés dallamkontúrjához, valamint hogy a *hát* időtartama milyen relációban van a közlés globális artikulációs tempójával.